Stručná historie států

USA

Svatava Raková, Josef Opatrný

Nakladatelství Libri, Praha 2003

© prof. Svatava Raková, CSc., prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc., 2003
© Libri, 2003

ISBN 80-7277-157-4

Obsah

Kolonie a válka za nezávislost *9*
Setkání tří světů *9*
První kolonie *13*
Cesta kolonií k dospělosti *26*
Dokončení kolonizace *41*
Život v koloniální Britské Americe *51*
Cesta k samostatnosti *65*
Válka za nezávislost a vznik federální Unie *79*
Od regionální mocnosti ke světové velmoci *100*
Jeffersoniánská expanze *100*
Jacksoniánská demokracie *106*
Občanská válka a rekonstrukce *120*
Průmyslová mocnost *138*
Světovou mocností *142*
Zlatý věk *161*
Velká krize *171*
Konec izolacionismu *178*
Soupeřem „říše zla“ *186*
Imperium Americanum *208*
Česko-americké vztahy *214*
Před vznikem ČSR *214*
V meziválečném období *221*
Za druhé světové války *226*
V poválečném období *228*
Vývoj po roce 1990 *235*
Doporučená literatura *237*
Encyklopedické heslo *247*
Důležité informace pro cesty do USA *256*
Jazyková první pomoc *257*

Kolonie a válka za nezávislost

Setkání tří světů

Málokterá země se tak jako Spojené státy americké může pochlubit, že v očích svých obyvatel i ostatního světa vždy byla a dosud je spíše symbolem a ideou nežli všední skutečností. Atlantické pobřeží Severní Ameriky od počátku představovalo pro Evropany cosi víc než jen střízlivý objekt podnikatelského zájmu, než více či méně podařenou kopii domova. Jeho kolonizace byla od počátku nabita očekáváním čehosi výjimečného, či přímo dokonalého. Někteří z prvních osadníků, především puritáni a později kvakeři, odcházeli do Ameriky s představou obce vyvolených – biblického města na hoře či království svatého Ducha –, kterou zde hodlali uskutečnit. Náboženští snílkové a vizionáři však tvořili jen zlomek přistěhovaleckého proudu, který si do přístavů západního Atlantiku během prvního století kolonizace přivážel z větší části naděje spíše materialistické. Výjimečná kariéra britských kolonií v severní Americe a zejména pozdějších USA v kontextu světového vývoje proto musela být výsledkem složité a jedinečné souhry vnějších okolností a nejrůznějších duchovních i hmotných zdrojů, které vycházely ze tří etnik – indiánského, černošského a bělošského –, z jejichž střetávání se zrodil jeden z pilířů dnešního euroatlantického světa.

Proti očekávání prvních evropských „objevitelů" existovalo na severoamerické pevnině v historických dobách několik vyspělých civilizací. Předchůdci dnešních indiánů Hopi a Zuni na americkém jihozápadě, tzv. *lid Pueblo*, vystavěli důmyslný zavodňovací systém kanálů, hrází a terasovitých polí, byli usedlými zemědělci, obratnými hrnčíři a zručnými tkalci. Několik století před příchodem Evropanů kvetly osady v údolí řek Mississippi a Ohio, jejichž obyvatelé pěstovali fazole, kukuřici a tykve. Lid tajemné *mississippské kultury* vystavěl poblíž dnešního St. Louis desetitisícovou metropoli zvanou Cahokia s chrámem tyčícím se na vrcholu umělého pahorku a zanechal

po sobě umělecké a architektonické památky v podobě zdobených nádob, šperků, stovek mohyl vysokých až 20 m a gigantických geometrických náspů znázorňujících lidské postavy, ptáky a hady. Tzv. mohylová oblast, která v době koloniálních počátků již procházela dlouhodobým úpadkem, sahala v době největšího rozkvětu (kolem roku 1200 n. l.) od Wisconsinu na severu po Louisianu na jihu.

Domorodé kmeny žijící na východě, s nimiž se Evropané setkávali nejdříve, sice nedosahovaly vyspělostí životního stylu úrovně této vnitrozemské civilizace, s níž občas přicházely do styku, měly však daleko k primitivnímu barbarství. Tzv. *lesní indiáni* severovýchodu žili ve vesnicích blízko vod, ženy pěstovaly kukuřici a věnovaly se sběru nejrůznějších plodin, muži lovili ryby a zvěř. Osazenstvo jednotlivých vesnic se pravidelně stěhovalo v rámci určitého teritoria a obchodovalo se sousedy s využitím splavné síly vodních toků. Na nástroje se neužívalo kovů, i když je indiáni znali a některé kmeny vyráběly měděné ozdoby. Většina domorodců náležela k algonkinské jazykové skupině (Penobskotové, Abenakiové, Natikové, Narragansettové, Wampanoagové, Pekotové, Patuxetové a Mohykáni v Maine a Nové Anglii, Delawarové-Lenapové v New Jersey a Powhatanská konfederace ve Virginii). Severozápad kolem Velkých jezer obývali členové irokézské jazykové skupiny (Senekové, Kajugové, Oneidové, Onondagové a nejdále na východě Mohawkové); mezi irokézské kmeny náleželi také pensylvánští Susquehanové a na území dnešní Jižní Karolíny a Georgie žijící Čerokíjové a Tuskarorové.

Jihovýchod byl hustěji osídlen, tamní kmeny ovládaly složitější výrobní technologie a sociální i politická organizace kmenového života byla propracovanější a více hierarchizovaná. Hlavní jazykovou skupinu zde (kromě irokézských Čerokíjů) představovali Muskogeové, k nimž náleželi Kríkové, Čoktové, Čikasavové a floridští Seminolové. Zatímco často migrující novoangličtí indiáni si oblíbili přenosné stany – *wigwamy* – z koží nebo rohoží, v osadách na jihu, kde byl život usedlejší a více zaměřen na zemědělství, si lidé stavěli pevné domy z hlíny s doškovými střechami; Irokézové u Velkých jezer zase budovali vesnice ohrazené palisádovými valy. Podle většiny historiků činil k roku 1600, který můžeme označit za mezník evropské

kolonizace severoamerického kontinentu, počet domorodého obyvatelstva na sever od Rio Grande 3–4 miliony, přičemž na pláních při východním pobřeží žilo kolem sta tisíc lidí.

Domorodce a příchozí Evropany neoddělovala jen různá úroveň technologických znalostí a materiální kultury, ale i odlišné chápání celé řady pojmů ze základních oblastí společenského života – státu, náboženství, práva, ekonomiky, kultury. Živá i neživá příroda byla podle indiánů nadána spiritualitou a zásahy do ní, ať se to týkalo zabíjení zvířat či kácení stromů, se řídily přesnými pravidly. Soukromé vlastnictví půdy bylo v rozporu s domorodými představami o vzniku a povaze světa, podle nichž stvořitel daroval zemi všem lidem; v praxi pak kmen s větší či menší frekvencí putoval po vyhrazeném území a užíval půdu společně. Společenské hodnoty a normy dávaly přednost kolektivu a obci před jedincem, který byl vážen především podle válečnických ctností a bojového umění, zatímco rozdíly v bohatství nebyly u většiny kmenů nijak nápadné a snad ani příliš důležité. Poměrná rovnost souvisela nejen s indiánskými životními postoji, ale také s rodovým systémem, který byl organizován na základě matrilineárních vztahů. Při zakládání rodiny se zpravidla muži stěhovali do ženina wigwamu, přebírali pravidla a zvyklosti jejího lidu a v rodinném rozhodování neměli větší pravomoci než její bratři a švagři. Také majetek související se zemědělskými pracemi, vyhrazenými výlučně ženám, byl na rozdíl od zbraní a úlovků považován za společné vlastnictví.

Ve světě, odkud přicházeli Evropané, platila jiná pravidla. Soutěživost, úspěch a potřeba vyniknout se zdaleka neomezovaly na válečné situace. Raně novověká společnost se vymaňovala z náboženského a světonázorového univerzalismu, spolu s teologickými výboji a rozštěpem křesťanství se hroutilo také dosavadní prostorové sevření a stále delší plavby podél přilehlých pobřeží zejména jižním směrem otevíraly dříve netušené možnosti obchodu a bohatství, ale také poznání. Z obchodních přístavů Janova, Benátek, Lisabonu a později Palosu či Sevilly již během 15. století vyplouvaly panovníky, podnikavými šlechtici či kupeckými rody financované výpravy, jejichž organizátoři se chtěli zmocnit obchodu s luxusním zbožím Číny a Indie bez arabského zprostředkování. Mezi podobné podni-